

Факультативне заняття та його аналіз

Факультативні заняття у *проводяться з метою поглиблення знань учнів з окремих курсів, розділів чи тем навчального предмета з урахуванням інтересів і бажань учнів*

Це одна з ефективних форм диференційованого навчання, яка розрахована на розвиток пізнавальних інтересів, здібностей та формування професійної орієнтації учнів, оволодіння методами наукових досліджень.

Зміст факультативів у 7-8-х класах передбачає поглиблене вивчення окремих навчальних предметів. Факультативи ж у 9-11-х класах є сходинкою від засвоєння навчального предмета до вивчення основ науки, до якої відноситься даний предмет, від формування загальнонавчальних умінь і навичок - до використання наукових методів дослідження.

За змістом навчальні факультативи бувають:

- ✓ із поглибленого вивчення предметів;
- ✓ вивчення додаткових дисциплін із набуттям спеціальності,
- ✓ міжпредметні факультативи

Залежно від дидактичної мети факультативи поділяються на

- теоретичні,
- практичні
- комбіновані.

Теоретичні факультативи проводяться з метою поглибленого вивчення складних теоретичних проблем, узагальнення та систематизації з кардинальних розділів чи тем предмета. Головним при цьому є постановка, висунення гіпотез, створення проблемних ситуацій, розробка проблемних завдань, самостійність розкриття проблем з використанням аналізу та синтезу, усвідомлення головного, істотного. Методи та прийоми при цьому можуть бути як традиційними (пояснення, розповідь, бесіда), так і частково-пошуковими, дослідними (уявний експеримент, формуючий експеримент, порівняння, співставлення).

Ефективність факультативного заняття значною мірою залежить від ступеня творчого управління вчителем цим процесом; використання проблемного підходу, раціонального поєднання форм і методів навчання; індивідуального підходу, здійснення професійної орієнтації учнів; зв'язку навчання з досягненнями науки та практики.

Практичні факультативні заняття проводяться з метою формування навичок і вмінь дослідницького характеру на основі поглиблення теоретичних знань. Учні при цьому виконують лабораторні роботи, навчальні завдання практичного спрямування. При цьому вчитель розкриває практичну значущість проблеми, що ставить учнів в умови пошуку шляхів її вирішення, здійснює керівництво, контроль і корекцію навчально-пізнавальної діяльності учнів; спільно з учнями обговорює результати заняття та підбиває підсумки. Особливого значення набувають завдання з альтернативними та прихованими даними; завдання на моделювання, які сприяють формуванню конструкторсько-технічних умінь учнів. Важливе значення мають

завдання виробничого характеру, розв'язання яких підвищує інтерес учнів до професії.

Комбіновані факультативні заняття проводяться у формі науково-практичної конференції, лекційно-практичного та семінарського занять. Їх структура залежить від дидактичних завдань і припускає різні поєднання компонентів. Провідною ідеєю при проведенні комбінованих факультативів є самостійна робота учнів з літературою та іншими джерелами інформації. Різноманітність факультативів забезпечує розвиток здібностей учнів, формування вмінь винахідництва та творчості конструювання, прогнозування, розв'язання прикладних завдань, проведення експерименту та теоретичного пошуку. Усе це забезпечує високу навчальну активність учнів у процесі факультативного заняття.

При спостереженні та аналізі факультативних занять слід урахувати такі параметри:

- тип факультативного заняття та врахування вчителем його специфіки;
- вибір і формулювання теми, постановка цілей і завдань заняття, мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів;
- зміст факультативного заняття (вибір навчального матеріалу, реалізація дидактичних принципів, забезпечення зворотного зв'язку, корекція знань, розвиток самостійності та творчого мислення учнів, формування в них дослідницьких умінь і навичок);
- раціональний вибір форм організації факультативного заняття (лекція, семінар, практикум, екскурсія, лабораторна робота);
- педагогічна доцільність навчально-матеріального забезпечення факультативного заняття (наочні посібники, ТЗН, обладнання, аудіовізуальні засоби);
- профорієнтаційна робота з учнями у процесі заняття з урахуванням специфіки факультативу;
- результативність факультативного заняття з поглиблення знань учнів з основного курсу навчального предмета, розширення світогляду та інформованості учнів з питань сучасних наукових досягнень;
- засвоєння наукових ідей, принципів та алгоритмів, законів, закономірностей;
- формування навичок самостійної праці; набуття знань про оточуючий світ;
- формування стійкого інтересу до науки, що вивчається на факультативі, активної життєвої позиції;
- реалізація комплексу аспектів виховання особистості - розумового, морального, естетичного, фізичного, трудового.